

ด่วนที่สุด

ที่ ฉข ๐๐๒๓.๑๑/ว ๖๖๕๕

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เลขที่ ๕๖๕
วันที่ - ๗ เม.ย. ๒๕๖๓
เวลา ๐๙.๓๐ น. งาน ร.น.ป.

เทศบาลตำบลท่าข้าม
รับที่ ๑๒๐๖
วันที่ - ๗ เม.ย. ๒๕๖๓
เวลา ๑๕.๕๕

ที่ว่าการอำเภอบางปะกง
หมู่ที่ ๖ ตำบลท่าสะพาน ฉข ๒๔๑๓๐

- ☐ สำนักปลัดเทศบาล
- ☐ กองวิชาการ
- ☐ กองคลัง เรื่อง
- ☐ กองช่าง
- ☒ กองสาธารณสุข
- ☐ กองการศึกษา
- ☐ กองสวัสดิการ

- ๓ เม.ย. ๒๕๖๓

๒ เมษายน ๒๕๖๓

มาตรการการดำเนินการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) ในสถานที่ที่ประชาชนใช้บริการจำนวนมาก

เรียน นายกเทศมนตรี และ นายกองค้การบริหารส่วนตำบล ทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือจังหวัดฉะเชิงเทรา ด่วนที่สุด ที่ ฉข ๐๐๒๓.๓/ว ๑๖๓๑ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓

พร้อมหนังสือฉบับนี้อำเภอบางปะกง ขอส่งสำเนาหนังสือจังหวัดฉะเชิงเทรา ด่วนที่สุด ที่ ฉข ๐๐๒๓.๓/ว ๑๖๓๑ ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓ เรื่อง มาตรการการดำเนินการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙) ในสถานที่ที่ประชาชนใช้บริการจำนวนมาก มาเพื่อแจ้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบและดำเนินการ สำหรับรายละเอียดหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๙.๒/ว ๙๕๕ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น www.dla.go.th “เมนูหนังสือราชการ สด.” รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

๔๕

(นายธีระ พรชูตรง)

นายอำเภอบางปะกง

หมายเหตุ ให้ ขปท.ทุกแห่ง ดำเนินการตามข้อ ๒ ของหนังสือ กรม สด. แล้วรายงานให้อำเภอบางปะกงทราบ พร้อมรูปถ่าย

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอบางปะกง

โทร. ๐๓๘-๕๓๐๑๔๔

เว็บ/๐๐๐๖๖๖๖

เก็บถึง พ.ศ. ๒๕๖๔

ที่ ดช ๐๐๒๓.๓/ว ๑๖๕๑

ที่ว่าการอำเภอบางปะกง
เลขที่..... 1543
วันที่ 1 / มิ.ย. 63

ศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทรา

ถนนเรืองวุฒิ ๒๔๐๐๐

๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง มาตรการการดำเนินการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - 19) ในสถานศึกษาประชาชน
ใช้บริการจำนวนมาก

เรียน นายอำเภอ ทกอําเภอ นายกองคํารับการบาริหารส่วนจํหวัดฉะเชิงเทรา และนายกเทศมนตรีเมืองฉะเชิงเทรา

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๙.๒/ว ๙๕๕

ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบมาตรการเร่งด่วนในการป้องกัน
วิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสถานการณ์
การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓
ในมาตรการที่ ๒ การยับยั้งการแพร่ระบาดภายในประเทศ ให้กระทรวงมหาดไทยและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
กำหนดแนวทาง มาตรการ วิธีการปฏิบัติ เพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่เชื้อในสถานที่ที่มีประชาชนใช้บริการ
จำนวนมาก และกำหนดมาตรการป้องกันแพร่เชื้อในตลาด สถานที่ราชการ ร้านค้าและร้านอาหาร

จังหวัดฉะเชิงเทราพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อดำเนินการตามมาตรการยับยั้งการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ จึงขอให้อำเภอแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ รายละเอียดตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นด่วนที่สุด ที่ มท ๐๘๑๙.๒/ว ๙๕๕ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ สำหรับรายละเอียดสามารถดาวน์โหลดได้ที่ <https://qr.go.page.link/qb26t> หรือ QR CODE หายหนังสือนี้

น. นายอำเภอเมืองพิษณุโลก จ.เรียนมาเพื่อดำเนินการ และให้อำเภอแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ดำเนินการต่อไป

-เพื่อไปส่งทหาร

ขอแสดงความนับถือ

- จักรบิด ได้แจ้ง มาตตมารมณธำพันมธ-

ยอดเงินในตลาดอัตราดอกเบี้ย 6.00%
(COVID-19) ในอัตราดอกเบี้ยที่ประชาชนไม่ได้รับ
พิจารณา

- តើអ្នកបង្ហាញ ឬក៏ គ្រប់គ្រង ទិន្នន័យ

(นายประสงค์ คงเคารพธรรม)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา

<https://qrgo.page.link/qb26t>

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด
กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่น

โทร. ๐ ๓๘๕๑ ๒๖๗๙ โทรสาร ๐ ๓๘๕๑ ๕๔๒๗

ผู้ประสานงาน นายวรเดช พรหมพันธ์

6

-172

-Ans.

(1176512 NC91094)

นายอำเภอเมืองปราง

— ၁ မေ. ၁၉၁၈

(7) romanian problems have

Gewinn. d.h. am Ende des Monats
Ausschüttung der Gewinne
an die G. d. Gesellschafter.

(1972-1973 1974-1975)

นางอำเภอบางปะกง

2 6 月 11 日 6 時 18 分

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๑๙.๒/ว ๘๖๕๕

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง มาตรการการดำเนินการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) ในสถานที่ที่ประชาชนใช้บริการจำนวนมาก

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาประกาศกรมอนามัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการป้องกัน

ความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

จำนวน ๑ ชุด

๒. คู่มือมาตรการและแนวทางในการดูแลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ เห็นชอบมาตรการเร่งด่วนในการป้องกันวิกฤตการณ์จากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓ ในมาตรการที่ ๒ การยับยั้งการแพร่ระบาดภายในประเทศ ให้กระทรวงมหาดไทยและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกำหนดแนวทาง มาตรการ วิธีการปฏิบัติ เพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่เชื้อในสถานที่ที่มีประชาชนใช้บริการจำนวนมาก และกำหนดมาตรการป้องกันแพร่เชื้อในตลาด สถานที่ราชการ ร้านค้าและร้านอาหาร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นพิจารณาแล้ว เพื่อดำเนินการตามมาตรการยับยั้งการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ จึงขอให้จังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ดังนี้

๑. สถานที่ ที่มีประชาชนใช้บริการจำนวนมาก ให้ดำเนินการตามประกาศกรมอนามัย

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการป้องกันความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) สำหรับสถานที่ราชการ สถานที่ทำงานเอกชน และสถานประกอบกิจการ พ.ศ. ๒๕๖๓

๒. ตลาด ร้านค้า และร้านอาหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตลาดเอกชน ให้ดำเนินการตามคู่มือมาตรการและแนวทางในการดูแลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังนี้

๒.๑ ตลาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตลาดเอกชน ให้ดำเนินการล้างตลาดเป็นประจำ อาทิจากการล้างแผงจำหน่ายอาหารสดและแผงเนื้อสัตว์ชำแหละทุกวัน ใช้น้ำสะอาดฉีดล้างทางเดิน ฝาผนัง และกวาดล้างลงสู่ทางระบายน้ำเสีย เพื่อชะล้างสิ่งสกปรกและสารเคมีที่ใช้ทำความสะอาด

/ควรมี...

ควรมีการล้างตลาดตามหลักการสุขาภิบาลอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง สำหรับบริเวณที่พักขยะต้องเก็บรวบรวมขยะไปกำจัดให้หมดและล้างทำความสะอาด และบริเวณห้องสุขา อ่างล้างมือ ต้องจัดให้มีสบู่ล้างมืออย่างเพียงพอ มีการทำความสะอาดสม่ำเสมอ ในตลาดสดควรจัดให้มีอ่างล้างมือตามความเหมาะสมอย่างน้อยหนึ่งจุด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลทำความสะอาด

๒.๒ ร้านค้าและร้านอาหาร ต้องจัดให้มีมาตรการป้องกันการแพร่เชื้อ เช่น การทำความสะอาดจุดปรุงประกอบอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ พื้น และห้องสุขา ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล การดูแลสุขภาพและป้องกันการติดเชื้อของพนักงาน เช่น การใช้หน้ากากผ้าในขณะที่ให้บริการ จัดให้มีสบู่หรือเจลล้างมือสำหรับพนักงานอย่างพอเพียง และให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอย

สำหรับรายละเอียดสามารถดาวน์โหลดได้ที่ <https://qr.go.page.link/qb26t> หรือ QR CODE ท้ายหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายประยูร รัตนเสนีย์)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

<https://qr.go.page.link/qb26t>

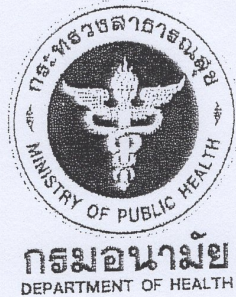
กองสาธารณสุขท้องถิ่น

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๑-๗๒๒๕

ผู้ประสานงาน นางสาวสุจิตรา ดาวเรือง

นางสาวสาวิตรี คล้ายจินดา

คู่มือมาตรการและแนวทางในการดูแล
ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อ
ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

shorturl.at/rFTY5

คำนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) มีการระบาดในวงกว้าง โดยเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 ทางองค์การอนามัยโลกได้ประเมินสถานการณ์และประกาศให้โรค COVID-19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) โดยแนะนำให้ทุกประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากเชื้อ COVID-19 สำหรับประเทศไทยมีแนวโน้มพบผู้ป่วยเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน ดังนั้นเพื่อลดความเสี่ยงของประชาชนทุกคนต่อการสัมผัสเชื้อโรค และป้องกันไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบต่อสุขภาพ ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การรักษาสุขภาพส่วนบุคคลของประชาชน โดยเฉพาะในประชาชนกลุ่มเสี่ยง ทั้งผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว และการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างถูกสุขลักษณะ และเหมาะสมในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สาธารณะ

ดังนั้น การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กรณีสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นภารกิจหลักเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ทางกรมอนามัย จึงได้จัดทำคู่มือมาตรการและแนวทางในการดูแลด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID 19) ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานในภารกิจด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สำหรับสถานที่ราชการ สถานที่ทำงานเอกชน สถานประกอบกิจการตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุขและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ที่พักอาศัย การขนส่งสาธารณะ โดยเน้นการควบคุมเกี่ยวกับสุขลักษณะ การทำความสะอาดจุดเสี่ยง พื้นที่ส่วนรวม การจัดการส้วม การจัดการขยะมูลฝอย การระบายอากาศ และมีคำแนะนำแก่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการ รวมทั้งคำแนะนำในการปฏิบัติตนด้านสุขภาพส่วนบุคคลสำหรับประชาชน

ทั้งนี้ เนื้อหาในคู่มือฯ ฉบับนี้ จะมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในระยะต่อไป

กรมอนามัย
20 มีนาคม 2563

สารบัญ

คำนำ.....	2
สารบัญ.....	3
บทที่ 1 บทนำ	5
บทที่ 2 แนวทางการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม กรณี สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.....	7
ส่วนที่ 1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	8
ส่วนที่ 2 คำแนะนำการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม สำหรับสถานที่สาธารณะ.....	15
2.1 คำแนะนำการป้องกันตนเองและการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย.....	16
2.2 คำแนะนำการป้องกันตนเองและการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในโรงเรียน	19
2.3 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับการขนส่งสาธารณะ	23
2.4 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับคอนโดมิเนียมและอาคารที่พักอาศัย	27
2.5 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับศาสนสถาน (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า และสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอื่นๆ).....	28
2.6 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับศาสนสถาน กรณี มัสยิด	30
2.7 แนวทางการปฏิบัติด้านสุขอนามัยสำหรับร้านอาหาร.....	33
2.8 แนวทางการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในตลาดสด	35
2.9 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับอาคารสาธารณะและสถานประกอบการ	36
2.10 แนวทางการป้องกันตนเองและการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้า	38
2.11 คำแนะนำการจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเรือนจำ.....	40
2.12 คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงแรมที่พัก.....	42
2.13 คำแนะนำการแยกสังเกตอาการที่บ้าน (Home Quarantine).....	44
2.14 คำแนะนำสำหรับคนไทยที่เดินทางมาจากเขตติดโรคอันตรายและพื้นที่ที่มีการระบาดต่อเนื่องกรณีแยกสังเกตอาการในท้องถิ่น (Local Quarantine).....	48
ส่วนที่ 3 คำแนะนำในการปฏิบัติตนด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล สำหรับประชาชน	51
3.1 แนวทางการปฏิบัติด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล	52
3.2 คำแนะนำในการปฏิบัติตน “กินร้อน ช้อนกลาง, ล้างมือ”	53
3.3 คำแนะนำวิธีการจัดหน้ากากอนามัยใช้แล้ว	54
ส่วนที่ 4 คำแนะนำในการทำความสะอาด ทำลายและฆ่าเชื้อโรค ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19).....	55
ส่วนที่ 5 ตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019.....	62

แนวทางการปฏิบัติด้านสุขอนามัยในตลาดสด
ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ตลาดสด เป็นแหล่งรวมตัวของพ่อค้า แม่ค้าและผู้ซื้อ เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้า อาหารสด อาหารแห้งประเภทต่าง ๆ เช่น เนื้อสัตว์ดิบ ผักสด อาหารปรุงสุก เป็นต้น รวมทั้งเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่มีคนมาจากหลากหลายพื้นที่ และมีบริเวณใช้งานร่วมกัน ดังนั้น ตลาดจึงอาจเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรคได้ ควรมีการดูแลเพื่อลดและป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค ดังนี้

ก. คำแนะนำสำหรับเจ้าของตลาด

๑. ดูแลสถานที่ให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ ดังนี้

- ๑) ทำความสะอาดบริเวณพื้น ทางเดิน แผงจำหน่ายสินค้าอย่างน้อยวันละ ๑ ครั้ง ด้วยน้ำผงซักฟอกหรือน้ำยาทำความสะอาด และฆ่าเชื้อ โดยคลอรีนเข้มข้น ๑๐๐ ส่วนในล้านส่วน (ใช้ผงปูนคลอรีน ๖๐% ในอัตราส่วน ๑ ช้อนชาต่อน้ำ ๒๐ ลิตร) กรณีที่พบผู้ป่วยหรือมีความเสี่ยง ให้เพิ่มความเข้มข้นของคลอรีนเป็น ๑๐๐๐ ส่วนในล้านส่วน (ใช้ผงปูนคลอรีน ๖๐% ในอัตราส่วน ๒ ช้อนชาต่อน้ำ ๒๐ ลิตร)
- ๒) จัดให้มีที่ล้างมือ น้ำและสบู่สำหรับล้างมือ หรือเจลแอลกอฮอล์
- ๓) ทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วมที่ใช้ในตลาด โดยเน้นบริเวณจุดเสี่ยง เช่น ที่จับสายฉีดชำระ ที่รองนั่งโถส้วม ที่กดโถส้วม โถปัสสาวะ ที่เปิดกอกอ่างล้างมือ และกลอนประตูหรือลูกบิด เป็นต้น รวมทั้งทำความสะอาดกอน้ำที่ใช้ภายในตลาด โดยใช้น้ำยาทำความสะอาดและล้างด้วยน้ำให้สะอาด
- ๔) จัดให้มีการระบายอากาศที่เหมาะสม

๒. กำกับ ดูแลผู้จำหน่ายอาหารและสินค้า และผู้ปฏิบัติงานในตลาด ดังนี้

- ๑) ผู้จำหน่ายอาหารและสินค้า หากอาการไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ให้หยุดงาน
- ๒) ผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลความสะอาดและผู้ปฏิบัติงานเก็บขยะ ให้ใช้หน้ากากผ้า สวมถุงมือยาง ผ้ามายกั้นเบี่ยงรองเท้าพื้นยางหุ้มแข็ง และใช้ปากคีบคีบขยะ และใส่ถุงขยะ ปิดปากถุงให้มิดชิด นำไปรวบรวมไว้ที่พักขยะ แล้วล้างมือให้สะอาดทุกครั้งภายหลังปฏิบัติงาน และเมื่อปฏิบัติงานเสร็จในแต่ละวัน หากเป็นไปได้ ควรอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที
๓. ให้ความรู้หรือประชาสัมพันธ์ช่องทางให้ความรู้ต่าง ๆ เช่น การสวมหน้ากากที่ถูกต้อง และขั้นตอนการล้างมือที่ถูกต้อง เป็นต้น

ข. ผู้ปรุง ประกอบ และจำหน่ายอาหาร

๑. ต้องมีการป้องกันตนเองด้วยการล้างมืออย่างสม่ำเสมอด้วยน้ำและสบู่ หลังออกจากห้องส้วม และหลังสัมผัสสิ่งสกปรก และอาจใช้หน้ากากผ้า
๒. สำหรับอาหารปรุงสำเร็จ ให้มีการปกปิดอาหาร และอุ่นอาหารทุก ๆ ๒ ชั่วโมง ในกรณีมีการใช้อุปกรณ์สำหรับหยิบจับ หรือตักอาหาร รมั้ดระวังไม่ให้ส่วนของด้ามจับ ตก หล่นหรือสัมผัสกับอาหารเพราะอาจเกิดการปนเปื้อนของเชื้อโรคได้

๓. หากจำหน่ายอาหารสดประเภทเนื้อสัตว์ เครื่องในสัตว์ จัดให้มีคีมคีบเนื้อสัตว์ เพื่อไม่ให้ลูกค้าสัมผัสเนื้อสัตว์โดยตรง และล้างมือหลังการสัมผัสเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทุกครั้ง
๔. หากมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ให้หยุดขายและไปพบแพทย์ทันที

ข้อมูล ณ วันที่ 19 มีนาคม 2563

คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับการทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม
ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

สิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่ที่ประชาชนต้องเข้าไปใช้บริการถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ เช่น ในปั๊มน้ำมัน โรงเรียน โรงพยาบาล สถานีขนส่ง ห้างสรรพสินค้า ซึ่งเป็นแหล่งที่มีการปนเปื้อนและแพร่กระจายเชื้อโรคได้ง่าย และมีจุดเสี่ยงที่ต้องใช้มือสัมผัส ได้แก่ ที่กดชักโครกหรือโถปัสสาวะ สายฉีดชำระ กลอนหรือลูกบิดประตู ฝารองนั่ง ฝาปิดชักโครก และก๊อกน้ำอ่างล้างมือ ทำให้ต้องดูแลทำความสะอาดมากเป็นพิเศษ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค จึงมีคำแนะนำสำหรับผู้ทำความสะอาดและผู้กำกับดูแล ดังนี้

1. การเตรียมอุปกรณ์และน้ำยาในการทำความสะอาด

- ผ้าหรือไม้ถูพื้นสำหรับเช็ดทำความสะอาด อย่างน้อย 2 ชุด สำหรับพื้นที่สกปรกมาก (เช่น โถส้วม พื้นห้องส้วม) และพื้นที่สกปรกน้อย (เช่น อ่างล้างมือ)
- เหล็กคีบด้ามยาวสำหรับเก็บขยะ และถุงเก็บรวบรวมขยะ
- น้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยาฟอกขาวเจือจาง 1 ส่วนในน้ำ 9 ส่วน (ความเข้มข้น 0.5%) ราดทิ้งไว้อย่างน้อย 15 นาที และแอลกอฮอล์ 70% ทั้งนี้ให้ใช้ตามคำแนะนำของผลิตภัณฑ์นั้น

2. การทำความสะอาดบริเวณที่อาจมีการปนเปื้อนหรือบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อยๆ ซึ่งอาจเป็นแหล่งที่มีการแพร่กระจายเชื้อโรค ได้แก่ พื้นห้องส้วม โถส้วม ที่กดชักโครกหรือโถปัสสาวะ สายฉีดชำระ กลอนหรือลูกบิดประตู ฝารองนั่ง ฝาปิดชักโครก ก๊อกน้ำอ่างล้างมือ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อ จากนั้นให้ซักผ้าสำหรับเช็ดทำความสะอาดและไม้ถูพื้น ด้วยน้ำผสมผงซักฟอกหรือน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วซักด้วยน้ำสะอาดอีกครั้ง และนำไปผึ่งให้แห้ง ความถี่ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้ง

3. ผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญในการป้องกันตนเองจากการรับเชื้อและเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค รวมทั้งป้องกันตนเองจากสารเคมีที่ใช้ระหว่างปฏิบัติงาน จึงควรสวมชุดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงาน เช่น ใช้หน้ากากอนามัย สวมถุงมือยาง ผ้ายางกันเปื้อน รองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น หลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง ล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่และน้ำ และเมื่อปฏิบัติงานเสร็จในแต่ละวัน หากเป็นไปได้ ควรอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที

*****

ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563

คำแนะนำด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมสำหรับอาคารสาธารณะและสถานประกอบการ
ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อาคารสาธารณะและสถานประกอบการ เป็นสถานที่ซึ่งมีคนจำนวนมากอยู่รวมกันหรือมีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน สถานที่เหล่านี้ควรมีการดูแลเพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายของเชื้อโรคในบริเวณต่างๆ ได้แก่ อาคาร อุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ที่มีการใช้ร่วมกันในจุดต่างๆ ของผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้อยู่อาศัยในอาคาร ดังนี้

1. จัดให้มีจุดคัดกรองผู้รับบริการ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้อยู่อาศัยในอาคาร และให้คำแนะนำสำหรับผู้ที่มาใช้บริการ

2. ดูแลสุขลักษณะอาคาร อุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ให้สะอาด ไม่เป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรคด้วยการ

- จัดให้มีระบบการระบายอากาศภายในอาคารที่เหมาะสม และทำความสะอาดระบบระบายอากาศอย่างสม่ำเสมอ

- ทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และจุดที่มีการใช้ร่วมกัน โดยเฉพาะบริเวณกลอนหรือลูกบิดประตู ราวจับหรือราวบันได จุดประชาสัมพันธ์ จุดชำระเงิน สวิตช์ไฟ ปุ่มกดลิฟต์ ทั้งนี้ ควรทำความสะอาดด้วยน้ำยาทำความสะอาด หรือสารฆ่าเชื้อ เช่น แอลกอฮอล์ 70% น้ำยาฆ่าเชื้อที่มีส่วนผสมของคลอรีน เป็นต้น

2. จัดให้มีอุปกรณ์ทำความสะอาดและอุปกรณ์ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค

- จัดให้มีหน้ากากอนามัย และจุดบริการแอลกอฮอล์เจลสำหรับทำความสะอาดมือไว้ในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เช่น จุดประชาสัมพันธ์ ห้องอาหาร ห้องออกกำลังกาย ห้องส้วม ประตูทางเข้าออก หรือหน้าลิฟต์ เป็นต้น

- ดูแลบริเวณอ่างล้างมือและห้องส้วมให้สะอาด และจัดให้มีสบู่สำหรับล้างมืออย่างเพียงพอ

3. กรณีที่เป็นร้านอาหารหรือมีการจำหน่ายอาหารหรือโรงอาหาร ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล โดยเฉพาะจุดเสี่ยงหลักได้แก่ จุดปรุงประกอบอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ พื้น สุขอนามัยของผู้สัมผัสอาหารและผู้ให้บริการ

- ผู้สัมผัสอาหารมีการป้องกันตนเองและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค เช่น สวมหน้ากากอนามัยขณะปฏิบัติงาน ล้างมืออย่างสม่ำเสมอด้วยน้ำและสบู่ หรือทุกครั้งที่สัมผัสอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ที่มีผู้สัมผัสจำนวนมาก

- ทำความสะอาดจุดเสี่ยง เช่น โต๊ะอาหาร ด้วยน้ำยาทำความสะอาดและน้ำยาฆ่าเชื้อโรคทุกครั้งหลังมีผู้มาใช้บริการ รวมถึงล้างภาชนะอุปกรณ์หรือสิ่งของเครื่องใช้ให้สะอาดและฆ่าเชื้อทุกครั้ง

- จัดบริการอาหารโดยเน้นการป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อโรค เช่น จัดให้มีช้อนกลางทุกครั้ง เมื่อเสิร์ฟอาหารที่ต้องรับประทานร่วมกัน ปกปิดอาหารด้วยภาชนะที่สะอาด

4. การให้ความรู้ คำแนะนำ และสื่อสารประชาสัมพันธ์

- เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือผู้ประกอบการควรให้คำแนะนำ หรือจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์การป้องกันและการลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายเชื้อ COVID-19 ให้กับผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการ เช่น วิธีการสังเกตผู้สงสัยติดเชื้อ COVID-19 คำแนะนำการปฏิบัติตัว การล้างมือที่ถูกต้อง การใช้น้ำากอนามัย เป็นต้น

5. การป้องกันการติดเชื้อสำหรับผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่อาศัยในสถานที่นั้น

- ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อโรค เช่น พนักงานต้อนรับ/ประชาสัมพันธ์ พนักงานยกกระเป๋า ลูกค้าสัมพันธ์ ต้องมีการป้องกันตนเองโดยการใช้หน้ากากอนามัย ทำความสะอาดมือบ่อยๆ หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น

- ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ที่อาศัย หากเคยไปในประเทศเสี่ยงตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ต้องปฏิบัติตามมาตรการเฝ้าระวังอย่างเคร่งครัด

- ผู้ปฏิบัติงานที่ดูแลความสะอาด ให้ความสำคัญในการป้องกันตนเองจากการรับเชื้อและเป็นแหล่งแพร่กระจายของเชื้อโรค รวมทั้งป้องกันตนเองจากสารเคมีที่ใช้ระหว่างปฏิบัติงาน จึงควรสวมชุดอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงาน เช่น ใช้หน้ากากอนามัย สวมถุงมือยาง ผ้ายางกันเปื้อน รองเท้าพื้นยางหุ้มแข้ง หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น หลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานในแต่ละครั้ง ล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่และน้ำ และเมื่อปฏิบัติงานเสร็จในแต่ละวัน หากเป็นไปได้ ควรอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที

- ผู้ปฏิบัติงานเก็บขยะมูลฝอย ให้ใช้หน้ากากอนามัย สวมถุงมือยาง และใช้หลักคีบด้ามยาวเก็บขยะมูลฝอย และใส่ถุงขยะปิดปากถุงให้มิดชิด นำไปรวบรวมไว้ที่พักขยะ แล้วล้างมือให้สะอาดทุกครั้งภายหลังปฏิบัติงาน และเมื่อปฏิบัติงานเสร็จในแต่ละวัน หากเป็นไปได้ ควรอาบน้ำและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที

- กรณีผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบ ให้หยุดปฏิบัติงาน แจ้งหัวหน้างาน และพบแพทย์ทันที

*****

ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563

ประกาศกรมอนามัย

เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการป้องกันความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID- 19)) สำหรับสถานที่ราชการ สถานที่ทำงานเอกชน และสถานประกอบกิจการ
พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการป้องกันความเสี่ยงจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน ลดความเสี่ยงจากการแพร่กระจายของเชื้อ ลดโอกาสการรับสัมผัสเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และให้ผู้มีหน้าที่สามารถดำเนินการอย่างถูกสุขลักษณะ มีประสิทธิภาพ และเหมาะสม รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้อาคารและการประกอบกิจการนี้ด้วย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ อธิบดีกรมอนามัย จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกรมอนามัย เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการการป้องกันความเสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID- 19)) สำหรับสถานที่ราชการ สถานที่ทำงานเอกชน และสถานประกอบกิจการ พ.ศ. ๒๕๖๓”

ข้อ ๒ ในประกาศนี้

“สถานที่ราชการ” หมายความว่า สถานที่ตั้งอันเป็นที่ปฏิบัติงานของราชการหรือข้าราชการ ตามปกติ หรือสถานที่ซึ่งใช้สำหรับปฏิบัติราชการตามปกติ

“สถานที่ทำงานเอกชน” หมายความว่า สถานที่ตั้งอันเป็นที่ปฏิบัติงานของเอกชน

“สถานประกอบกิจการ” หมายความว่า กิจการตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๘ นอกเหนือ ข้อ ๓ ของ ๙ กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) (๑๘) (๑๙) (๒๐)

ข้อ ๓ หัวหน้าส่วนราชการ เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือผู้ประกอบกิจการ ควรพึงปฏิบัติ ดังนี้

(๑) การควบคุมเกี่ยวกับสุขลักษณะอาคารและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่มีอยู่ในอาคาร

(ก) ทำความสะอาดอาคารและบริเวณโดยรอบอย่างสม่ำเสมอ เช่น พื้น ผนัง ประตู เป็นต้น

(ข) ทำความสะอาดจุดหรือบริเวณที่มีการใช้ร่วมกัน เช่น กลอนหรือลูกบิดประตู ราวจับ หรือราวบันได จุดประชาสัมพันธ์ จุดชำระเงิน สวิตช์ไฟ ปุ่มกดลิฟต์ รีโมท โทรศัพท์ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

(ค) มีระบบการระบายอากาศและถ่ายเทอากาศภายในอาคารที่เหมาะสม และทำความสะอาดระบบระบายอากาศและถ่ายเทอากาศอย่างสม่ำเสมอ

(ง) กรณีสถานที่ทำงานหรือสถานประกอบกิจการ มีการจำหน่ายอาหารหรือโรงอาหาร ต้องทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้ เช่น โต๊ะอาหาร อุปกรณ์ที่ใช้ในการปรุง ประกอบอาหาร อุปกรณ์ที่ใช้ในการรับประทานอาหาร รวมถึงอุปกรณ์ทำความสะอาดอื่นด้วยน้ำยาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

(จ) การทำความสะอาดบริเวณที่อาจมีการปนเปื้อนหรือบริเวณที่มีการสัมผัสบ่อย ๆ ซึ่งอาจเป็นแหล่งที่มีการแพร่กระจายเชื้อโรค ได้แก่ โถส้วม ที่กดชักโครกหรือโถปัสสาวะ สายฉีดชำระ กลอน หรือลูกบิดประตู ฝารองนั่ง ฝาปิดชักโครก ก๊อกน้ำอ่างล้างมือ ด้วยน้ำยาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ

(๒) การจัดอุปกรณ์ทำความสะอาดเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค

(ก) จัดเตรียมแอลกอฮอล์เจลทำความสะอาดมือไว้ในบริเวณพื้นที่ส่วนกลาง เช่น จุดประชาสัมพันธ์ ห้องอาหาร ห้องออกกำลังกาย ประตูทางเข้าออก หรือหน้าลิฟท์ เป็นต้น

(ข) บริเวณอ่างล้างมือและห้องสุขาต้องสะอาด และจัดให้มีสบู่ล้างมืออย่างเพียงพอ

(ค) จัดเตรียมอุปกรณ์และน้ำยาทำความสะอาดอาคารอุปกรณ์ สิ่งของเครื่องใช้ เช่น น้ำยาทำความสะอาดพื้น น้ำยาล้างห้องน้ำ และเหล็กล้างคอต้มยาสำหรับเก็บมูลฝอย เป็นต้น

(๓) การป้องกันสำหรับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน

(ก) ผู้ปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการรับสัมผัส เช่น พนักงานต้อนรับ ประชาสัมพันธ์ พนักงานยกกระเป๋า ลูกค้าสัมพันธ์ รวมถึงพนักงานทำความสะอาด เป็นต้น ต้องมีการป้องกันตนเอง โดยอาจใช้หน้ากากผ้า ทำความสะอาดมือบ่อยๆ หลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก โดยไม่จำเป็น และพนักงานทำความสะอาดต้องสวมถุงมือขณะปฏิบัติงาน

(ข) หากผู้ปฏิบัติงานมีอาการเจ็บป่วย เช่น มีไข้ ไอ จาม เจ็บคอ มีน้ำมูก เหนื่อย หอบ ให้หยุดปฏิบัติงานและเข้ารับการรักษาด่วนในสถานบริการสาธารณสุข

(ค) พนักงานเก็บมูลฝอยที่ปนเปื้อนเสมหะ น้ำมูก น้ำลาย เช่น กระดาษเช็ดปาก กระดาษชำระ ในห้องส้วมต้องมีการป้องกันตนเอง โดยใส่อุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย ถุงมือยางและใช้เหล็กล้างคอต้มยาสำหรับเก็บมูลฝอยใส่ถุงบรรจุมูลฝอยปิดปากถุงให้มิดชิด นำไปรวบรวมไว้ที่พักมูลฝอยและล้างมือหลังปฏิบัติงานทุกครั้ง

(๔) การให้ความรู้ คำแนะนำ และสื่อสารประชาสัมพันธ์

เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือผู้ประกอบการ ควรจัดหาสื่อประชาสัมพันธ์ หรือช่องทางให้ความรู้ในการป้องกันและการลดความเสี่ยงการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID- 19)) ให้กับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและผู้บริการ เช่น วิธีการสังเกตผู้สงสัยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID- 19)) คำแนะนำการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

พรรณพิมล วิบุลากร

อธิบดีกรมอนามัย